

Guissona (PPujol, *DocVgUrg*, 1.1).

Ribera [1965] referint-se al riuet *Ròvol* del NE. del Rosselló, afluent de l'Aglí. «que est *ribera* ipso Rove», *InvLC* [*< RÖDÄNO-*], base gàllica igual a la que ha donat el nom del Roine, oc. *Roze*, on sembla que hi ha construcció preposicional, com en *riba (la) mar*, supra Derivat comú a totes les llengües gallo- i hispano-romàniques. Sovint, des d'antic, referint-se a rius relativament petits: «donamus vobis quod faciatis uno molino in ipsa *ribera* de Francholí» a 1150 (*RBiblgr* 10 *Cat* iv, 27); on podria també significar la llenca de terra al llarg del riu. Que és segurament el cas en Llull: «en una bella *ribera* d'aygua stava un bell arbre, qui era carregat de fulles e flors», Llull (*Meräv*, *NCI* 11, 48).

'Costa marítima d'un país': «la dita ramada se fa a defensament de la *ribera* de Cathalunya» a. 1315 (*DAG*) (però en el cap. 31 de Muntaner no hi ha «bateren tota la *ribera* entró a Cepta», sinó «Barbaria entró ---», *Casac*. i, 74.9). En JoMartorell és ja 'riu petit que porta aigua': «Com Tirant véu que los moros levaven lo camp, armá s ab tota la gent, e ixqué fora de la ciutat; --- aquella nit los moros se atendren prop de una *ribera* d'aygua ---» (*Ag*. i, 326). «La estaca o pal en què lliguen los vaxells a la *ribera*: tonsilla», *OPou* (*TbPu.*, 71) Ben antiga ja, i amb extensió romànica, és l'aplicació a la caça d'altura i falconeria: «Fets venir los seus falcons en un stanget, --- los menà per fer-los volar, per *ribera*», *Decam* x, § 9, 599 4f (trad. «ad un guazzo vicin gli menò e mostrò 30 come essi volassero»); en llengua d'oc l'acc. «chasse aux oiseaux» és dels trobadors clàssics (exs. de Bertran de Born i el Monjo de Montaudon) (*PSW* vii, 342, § 5) i recordo fraseologia semblant en cast. antic i altres llengües romàniques medievals.

Modernament l'ús del mot s'ha tornat un poc literari en el cat central Però sobretot en les comarques del Montseny cap a Nord, és comú que no signifiqui gaire els marges d'un riu, sino el riu mateix, especialment si no és dels més considerables, i sovint quan es pot dir «la *ribera*» sens nom propi, sense perill de malentès Molt d'això a l'Alt Emp del petit riu Merdans, que baixa d'Espolla, i ajuntant-se pel mig amb l'Anyet i l'Orlina, van a engruixir, poc més avall, el Llobregat d'Emp (poc abans de l'aiguabarreig amb la Muga), a Mollet en diuen simplement «la *Ribera*», 1958 O bé s'hi posa el nom propi i llavors ve a tenir el mateix paper que fa *riera* en el Maresme i altres comarques veïnes: «la *ribera* de la Selva» és la que baixa de St Pere de Roda per la Selva de Dalt a desaiugar al Port de la Selva «per allí passa la *Ribera* de Gariguella» Marzá, «La *Ribera*» o «*ribera* de Torrelles» a Cantallops; a Campmany cal dir «la *ribera* de Merdançar» per què per allí passen també *La Ribereia* i *Riberó*, ben poc importants però encara compten. Per això, quan es relacioni amb el que s'hi ha de fer, també es podrà usar el mot tot sol: «travessi la *ribera*» ('i trobarà un caminet ---') parlant a Portbou de la riera seca d'aquella vall (1934). *Ribera dels Ginjolers* a Roses, seca, i més xica.

En el Lluçanès qualifiquen de *ribera* els tres rius mitjanets que travessen la comarca de Nord a Sud, fins a sumar-se al Llobregat: «travessareu la *ribera* més amunt», referint-se a la de Merlès, a Lluçà (1935), més aigües amunt poden usar algun cop «la *Ribera* de Merlès», i més sovint en diuen «*La Ribera del llot*», per les seves freqüents i fangoses avingudes, Palmerola, 1964; la *Gavarresa* és la més important, però també hi ha consciència que és *Rib Gavarresa*, per més que habitualment sols diguin *la Gavarresa* (Sta Eulàlia, 1964), perquè afegeixen: «i una altra és la *ribera* de *Lluçanès*»; o sigui la que neix a la serra, en el terme d'Alpens i desaiuga a la *Gavarresa* en el d'Olost, que per oposició també en diuen *la Ribaróta*

A tota la falda pirinenca del cat. or., va seguint. «la *ribera* de Faitús» Llanars, «la *ribera* de Bolòs» Freixenet, «*ribera* de Camp-Rubí» que s'ajunta sota el Castell d'Alareny amb la de Castell (o sigui la principal del terme). A StJaume de Frontanyà, si es diu tot sol «*La Ribera*», és la riera de Merlès; en canvi *Ribera de Vila-rasa*, barranc considerable però no gaire llarg, que tributa a la de Merlès. No altrament en el Ripollès, on me n'ensenyen unes quantes pel seu nom des del cim de Besora (1954). Valor que encara es va mantenint a través del Cardener fins al Segre Mitjà: «la *Ribera de Madrona*», a Mirambell, és una riera, o riu d'importància només mitjana, afluent indirecte del Segre. Més considerable, la *Ribera Salada*, que sense ser un curs d'aigua cabdal, és llarga i amb conca de gran tinguda, però mer afluent del Segre: a Odèn, poble on neix al damunt, carregant-se de les aigües salines d'aquelles deus, no li volen reconèixer altre nom que *ribera*, tot fent constar que és la *Ribera Salada* (rebutgen *riera*) curs de gran renom (1964); i aigües avall, a Ladurs, especifiquen que ve de l'aiguabarreig de la *ribera* de *odèn* amb la *r de Canalda*, i ajuntant-se allí amb brancs més petits ja és la *Ribera Salada*

A tota la comarca del riu Cardener, de *riberes* n'hi ha moltes de més petites: baixant de Solsona la *ribera* de la *Mare-de-la-Font* conflueix amb la *r de Ladúrs*, que, petites totes dues, juntes formen la *Ribera Negra*, afluent que engruixint-se para en el Cardener. Des del gran vèrtex de Pinós, es veuen per una banda la *Ribera* de Vallmanya, cap al Cardener, formada per tres *riberes* (una d'elles originada pel Torrent de St. Miquel, que ve del Santuari): *R. de Cal Xorric* i les de *Cal Borràs* i de *Cal Sala*; per la banda del Segre, la important *Ribera* de Llanera (afl. del Riu Bragós), formada per quatre, totes amb vell nom: *R. de Torredenegó*, de *Llobera*, d'*Ardèvol* i del *Molt de Mussons*

Des d'allí cap a l'Est ja es va tombant cap a l'ús de *riera*, mot d'etimologia diversa però quasi sinònim: car a Pinós mateix, diuen que al lloc on se sumen (dit a *Aigües-Juntes*), també hi va a parar «la *riera* del Gorg Gros», i no sembla pas que hi variï gaire la importància. Que verament *riera*, el mot del cat. central, i que regna a les comarques de Bages, Odena, Penedès, Vallès i les altres de Bna., ja comença des d'aquella longitud, cap al Berguedà i Baix Lluçanès: des de les grans altures de Saldes. Una altra, també *Salada*, però